כאבני בית קולים מהו ת"ש דתניא מצא מעות מפוזרות הרי אלו שלו כאבני בית קולים [א]חייב להכריז [ב]ואלו הן [א]אבני בית קולים אחת מכאן ואחת מכאן ואחת על גביהן תנו רבנן המוצא סלע בשוק ומצאו חבירו ואמר לו שלי היא חדשה היא נירונית היא של מלך פלוני היא [ג]לא אמר כלום ולא עוד אלא [ד]אפילו שמו כתוב עליה לא אמר כלום לפי שאין סימן למטבע דאמר דלמא אפוקי אפקה ומאיניש אחרינא נפל: **מתני'** מצא [ה]אחר הגפה או אחר הגדר גוזלות מקושרים או בשבילין שבשדות הרי זה לא יגע בהן [ב][ו]מצא כלי באשפה אם מכוסה לא יגע בו אם מגולה נוטל ומכריז: **גמ'** מאי טעמא דאמרינן הני איניש אצנעינהו (א) ואי שקיל להו לית להו למרייהו סימנא בגווייהו הלכך לשבקינהו עד דאתי מרייהו ושקיל להו ואמאי ליהוי [ג]קשר סימנא אמר רבי אבא בר זבדא אמר רב [ז]במקושרין בכנפיהן דכולי עלמא הכי מקטרי להו ולהוי מקום סימן אמר רב עוקבא בר חמא [ח]במדדין אי במדדין מעלמא אתו ומותרין איכא למימר מעלמא אתו ואיכא למימר איניש אצנעינהו והוה ליה ספק הינוח [ד]ואמר רבי אבא בר זבדא אמר רב [ט]כל ספק הינוח לכתחילה לא יטול ואם נטל לא יחזיר: מצא כלי באשפה מכוסה לא יגע בו מגולה נוטל ומכריז: ורמינהו מצא כלי טמון באשפה נוטל ומכריז שכן דרך אשפה לפנות אמר רב זביד לא קשיא [י]הא בכובי וכסי הא בסכיני והמניק בכובי וכסי לא יגע בסכיני והמניק נוטל ומכריז רב פפא אמר הא והא בכובי וכסי ולא קשיא כאן באשפה העשויה לפנות כאן באשפה שאינה עשויה לפנות אשפה העשויה לפנות [כ]אבידה מדעת היא [ל]אלא [ה]באשפה שאינה עשויה לפנות ונמלך עליה לפנותה בשלמא לרב פפא היינו דקתני שכן דרך אשפה לפנות אלא לרב זביד מאי שכן דרך אשפה לפנות שכן דרך אשפה לפנות לה כלים קטנים: **מתני'** [מ]מצא בגל ובכותל ישן [ו]הרי אלו שלו [נ]מצא בכותל חדש מחציו ולחוץ שלו מחציו ולפנים של בעל הבית [ס]אם היה משכירו לאחרים אפילו (ב) [ע]בתוך הבית הרי אלו שלו: **גמ'** תנא מפני שיכול לומר לו של אמוריים הן אטו אמורים מצנעי ישראל לא מצנעי לא צריכא

דשתיך

לאבני בית קולים. מרקולים והיא שם ע"ז ולקמיה מפ' היכי עבדי: **אחת מכאן ואחת מכאן.** והשלישית תליה על זה ותליה על זה: **נירונית היא.** נירון קיסר כתוב עליה: **מתני' מצא אחר הגפה [או אחר הגדר] גוזלות מקושרין.** גפה סתימת כותל של עץ או של קנים: **גדר.** של אבנים: **לא יגע בהן.** טעמא מפ' בגמרא: **מכוסה לא יגע בו.** דאין זו אבידה שיהא מוזהר עליה בלא תוכל להתעלם [ח] דמשתמר הוא: **גמ' במדדין.** ממקום למקום: **מעלמא אתו.** ואין זה הינוח וכיון דאין בהן סימן נימא הרי אלו שלו: **ואיכא למימר איניש אצנעינהו.** הואיל ומקושרין: **ספק הינוח.** בדבר שאין בו סימן וכ"ש ודאי הינוח: **לכתחילה לא יטול.** דאי שקלת לה ליכא למרייהו סימנין למיתב בהו ויפסיד הלכך לא יטול והבעלים יזכרו ויבאו ויטלום: **ואם נטל לא יחזיר.** דהא ליכא דיהיב סימנא: **שכן דרך אשפה ליפנות.** ואי לא שקיל ליה האי השתא לכשיפנה יטלנה נכרי או ישראל חשוד הלכך אבידה היא ומוזהר עליה: **כובי וכסי.** טמונים מדעת הואי ולא יגע בהן: **סכיני והמניק.** שהן כלים קטנים אבדה הן שהשליכם שם עם האשפה שהוציאם מן הבית. ולקמן פריך מאי שכן דרך אשפה לפנות: **אבידה מדעת היא.** דהוה ליה לאסוקי אדעתיה שיפנוה: **היינו דקתני שכן דרך אשפה לפנות.** שהבעלים נמלכים לפנות: **לפנות לה כלים קטנים.** מן הבית שלא מדעת: **מתני' מצא בגל.** גל אבנים מחומה שנפלה: **הרי אלו שלו.** בגמרא מפרש: **מחציו ולחוץ.** באחד מחורי כותל הסמוכים לרשות הרבים מלאה מחצי עוביו של כותל ולחוץ שלו דאמרינן אחד מבני רשות הרבים נתנו שם ושכח. דאע"ג דאמרן לעיל ספק הינוח לא יטול והאי ודאי הינוח הוא הא מוקמי' למתני' בגמרא [ט] דשתיך טפי דאיכא יאוש בעלים: **ואפילו מצא בתוך הבית כו'.** דלא ידוע דמאן ניהו ובעליו נואשו: **גמ' תנא.** גבי גל וכותל ישן: **שיכול לומר לו.** לבעל הגל או לבעל הכותל: **של אמוריים.** שהורישו אבותינו היו: **ישראל לא מצנעי.** ומחציו ולפנים אמאי שלו הרי בעל הבית זה משתמש בה זה כמה שנים:

דשתיך

כאבני בית קולים. מכאן אר"ת דאין שם ע"ז מרקולים אלא קולים כדאמרינן הכא והא דקרי ליה בעלמא מרקולים היינו חילוף קילוס דהם קוריס קילוס לשון שבח וחכמים החליפו לגנאי לשון לעג וקלס (תהלים מד) ומר הוא חילוף כמו מר דשחוטה דפרק גיד הנשה (חולין דף לז.) ומר דפרזלא דהגוזל בתרא (ב"ק קיג:) [י]:

אחר הגפה. מקום שמשתמרות קצת אבל מצא במקום שאין משתמר כלל ודאי אבידה היא ונתייאשו הבעלים כיון שאין בה סימן ולא איירי הכא במשתמר לגמרי מדפריך בגמרא ולהוי קשר סימן כלומר ויטול ויכריז ובמקום המשתמר אפי' יש בו סימן לא יגע בו דהא תנן מצא כלי טמון באשפה לא יגע בו וביש בו סימן איירי מדקאמר ואם מגולה נוטל ומכריז וכן לעיל (דף כד.) אמר מצא אבידה אם רוב ישראל חייב להכריז א"כ ביש בה סימן איירי ומוקי לה בטמון באשפה ונמלך עליה לפנותה אבל אם לא נמלך לא יגע בה ולרבה דאמר מקום הוי סימן נקט דוקא גוזלות דמדדין אבל דבר אחר לא דהוי מקום סימן ויטול ויכריז כיון דאינו משתמר לגמרי ולרבה דאמר מקום לא הוי סימן נקט גוזלות לאשמועינן דאע"ג דהוי ספק הינוח דאיכא למימר דמעלמא אתו לא יגע בהן:

[כ]**ואמר** ר' אבא בר זבדא אמר רב ספק הינוח לכתחילה לא יטול. כדמפרש לעיל דלמא איניש אצנעינהו: **ואם** נטל לא יחזיר. יש מפרש דהיינו דוקא כשנטלהו והוליכו לביתו דיש לחוש שמא באו בעלים בתוך כך ולא מצאו מה שהניחו שם ושוב לא יחזרו לבקשה לכך לא יחזיר למקום שנטל אבל אם נטלו ולא זז משם וראה שלא באו בעלים בתוך כך יחזיר וכן יש בירושלמי עובדא ברבי אבא בר זבדא גופיה דקאמר רבי אבא בר זבדא אשכח חמרא מכוסה בחפיסה ונסביה אתא ושאיל בבי רב אמרו ליה לאו יאות עבדת אמר להו אהדריה א"ל לא דלמא אתא מריה ולא אשכחיה ומיאש מיניה ומיהו אם נטל לא יחזיר משמע רק שנטלה ואע"ג דלא הוליכה לשום מקום לא יחזיר ויש לפרש דמיירי הכא בספק אבידה דאפי' הניחה בעלים שם מדעת דומה ששכחוהו דבלא משתמר כ"א קצת מיירי דומיא דמתני' דעל מתני' קאי רבי אבא ולכך אם נטל לא יחזיר דהשתא אבידה היא ושכחוה הבעלים וכיון שאם היה יודע שהיא אבידה היה מחויב בהשבתה בלא שום הגבהה אם הוא יודע של מי הוא דכיון שהוא משתמר קצת לא יתייאשו הבעלים היכא דהגביה הוי מחויב בשמירתה מספק לרבה הוי שומר חנם ולרב יוסף שומר שכר עד שתבא ליד הבעלים ולא דמי לזקן ואינה לפי כבודו דאמר רבה בפרקין [ל] הכישה נתחייב בה ואמרינן בהמוכר את הספינה (ב"ב דף פח.) אימור דאמר רבה בבעלי חיים דאנקטינהו נגרי ברייתא אבל בשאר דברים לא היינו משום דזקן לא מיחייב בהשבה כלל ולכך כי יחזיר למקומה אינו חייב בשמירתה וכן בלוחית דפרק הספינה (שם דף פז:) לא מיחייב כלל בנטילה דאבידה מדעת היא ואינו חייב כלל בהשבתה אבל הכא אם היה יודע שהיא אבידה היה חייב ליקחנה ולהשיבה לבעלים אם היה יודע של מי (ג) הם עתה שהוא ספק אם הגביה חייב בשמירתה כדין אבידה ממש וכן משמע בפרק הספינה (שם) דקאמר בלוחית אבידה מדעת היא משמע דאם לא היתה אבידה מדעת א"ש דמחייב בנטילתה ועובדא דירושלמי דקאמר דאימור אתא מריה ולא אשכחיה מיירי שמצאו במקום שמשתמר לגמרי שלא היתה אבידה ואינה בת השבה ולכך אי לא הוה לן למיחש לאתא מריה יחזיר שפיר וכן משמע דסתם חפיסה יש בו סימן ואי לא הוה משתמר לגמרי א"כ שפיר עשה שנטלה ואמאי אמר דלאו יאות עבד וכן הא דתניא לקמן (דף לא.) מצא טלית או קורדום בצד גדר אין זו אבידה ולא יגע בו אפילו יש בו סימן מיירי במקום המשתמר אי נמי התם לדעת הונח שם ולא יגע בו אפילו יש בו סימן דדרך פועלים שמניחים טליתן או קורדומס בצד גדר של אותה שדה ולפירוש רש"י דפירש דלא יחזיר דליכא איניש דיהיב סימנא קשה דפשיטא דלא יחזירנו לשום אדם שאינו יודע מי הם הבעלים כיון שאין בו סימן:

דשתיך

עין משפט נר מצוה

סא א ב מיי' פט"ו מהל' אבדה הלכה ג סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסב סעיף יג:

סב ג ד מיי' שם פי"ד הלכה י סמג שם טוש"ע שם סעיף יג:

סג ה מיי' שם פט"ו הל' ו ועיין בהשגות ובמ"מ סמג שם טוש"ע ח"מ סי' רס סעיף י:

סד ו מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעי' יא:

סה ז ח מיי' שם הל' ו טוש"ע שם סעיף י:

סו ט מיי' שם הל"א ועי' בהשגות טוש"ע שם סעיף ט:

סז י מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף יא:

סח כ מיי' שם פי"א הל' יא סמג שם טוש"ע ח"מ סי' רסא סעיף ד:

סט ל מיי' שם פט"ו הלכה ז טוש"ע ח"מ סי' רס סעיף יא:

ע מ נ מיי' שם פט"ו [הל' ז] והלכה ט ועיין בהשגות ובמגיד משנה סמג שם טוש"ע שם סעיף א:

עא ס מיי' שם הל' יא ועיין בהשגות ובמ"מ טוש"ע שם סעיף ג:

◆

רבינו חננאל

כחצובה זה למעלה מזה במקום א) מרודד. כסולם נתונים כסדר בארץ והפרש ביניהן. היכי מכריז אם היו עשויים כמגדלים. אמר רבינא טיבעא מכריז ויבא בעליהם ויתן סימנם ויטלם. אבני בית קוליס בית ע"ז שמה מרקוליס עבודתו גרימת אבנים ועיקרו ג' אבנים שתים זו כנגד זו ואחד על גביהם. ואם מצא מטבעות כי האי גוונא חייב להכריז: ת"ר המוצא סלע בשוק ואמר לו חבירו שלי היא נירונית היא פי' כמטבע נירון קיסר היא כו' עד ולא עוד אפי' שמו כתוב עליה לא אמר כלום שאין סימן למטבע דאמרי' אפוקי אפקה ומאחרינא נפל: **מתני'** מצא אחר הגפה. פי' הגפה סגירה מלשון יגיפו הדלתות וכדתנן מן האגף ולפנים. גוזלות מקושרות או בשבילין שבשדות הרי זה לא יגע בהן ואוקימנא בדלית בהו סימן ובמדדין דאיכא למימר מעלמא אתו ואיכא למימר איניש אצנעינהו הוי ליה ספק הינוח וכל ספק הינוח לכתחלה לא יטול ואם נטל לא יחזיר. תלמוד ארץ ישראל ר' אבא בר זבדא אשכח חמר מכוסה בחפיסה ונסביה אתא שאיל לרב אמר ליה לא עבדת יאות אמר ליה אהדריה אמר ליה לא דנימר אתא מריה ולא אשכחיה ונתיאש מיניה. פי' מדדין מהלכין מעט מעט כדכתיב אדדם עד בית אלהים. ותנן נמי האשה מדדה את בנה. מצא כלי טמון באשפה לא יגע בו. איני והתניא נוטל ומכריז. ופריק רב זביד לא

א) עי' בערוך ערך חצב א' שכתב זה למעלה מזה במקום מורד עכ"ל ונראה שכן צ"ל גם כאן בדברי רבינו וע"ש עוד פי' אחר.

מסורת הש"ס

א) [ע"ז נ.], ב) [לעיל כד.], ג) [לעיל כ: כג:], ד) לקמן לז:, ה) [לעיל כד.], ו) [עי' תוס' ב"ב נד. ד"ה אדעתא], ז) [גי' רי"ף ורא"ש כגי' רש"י אפילו מצא וכ"ה בפיסקא לקמן כו.], ח) [דברים כב], ט) [לקמן כו.], י) [וע' תוס' סנהדרין סד. ד"ה מרקולים וע"ז נ. ד"ה אבני], כ) לפי דברי מהר"ם ד"ז עם ד"ה ואם הד"א, ל) [לקמן ל:],

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' הני איניש אצנעינהו הכא ואי: (ב) שם במשנה אפילו מצא בתוך הבית: (ג) תוס' ד"ה ואם וכו' אם היה יודע של מי הוא עתה:

◆

מוסף רש"י

לידהוי קשר סימנא. שיש קשרים שאינן דומין זה לזה ויאמר כך וכך הוא עשוי (לעיל כ:). **כל ספק הינוח.** מצא דבר שאין בו סימן בצד מקום שמשתמר קצת, דלא שכיחי אינשי דאזלי, ויש לספוקי שמא מדעת הונח שם לגניזה (לקמן לז:). **לכתחילה לא יטול.** המוצאו, שכשיבא בעליו לא ימצאנו וסימן אין בו שיכריז, לפיכך יניחנו זה ובעליו יבוא ויטלנו וכל שכן לודאי הינוח כדתנן מצא כלי באשפה מכוסה לא יגע בו (שם). **ואם נטל לא יחזיר.** אם בא אחר ואמר שלי הוא וסימן אינו נותן בו אל יחזירנו, שמא אינו שלו וסוף הבעלים לבוא ויביא עדים שהניחו שם, לפיכך יהא מונח ביד זה עד שיבא אליהו, דהאי לא יחזיר לא שיהא שלו קאמר, דהא מעיקרא באיסורא אתא לידיה אם הינוח הוא (שם). **באשפה שאינה עשויה לפנות.** רגילים היו בעלים להניחה ימים רבים ולא לפנותה מיד, ונמלך עליה לפנותה. מיד ועל כרחו או יטלנו או יהא הפקר (לעיל כד.).

◆

רבינו חננאל (המשך)

קשיא מתני' בכובי וכסי דמצנעי להו אינשי. בהמנק וסכין דאיכא למימר בטאטא שקלינהו בהדי עפרא דביתא וזרקינהו לאשפה ולא ידע שכן דרך בני אדם לכבד הבית ולהשליך העפר לאשפה. פי' המנק כלי שיש בו שני ראשים כגון המזלג שיש לו ג' שינים ודרך בני יון להחזיק חתיכת הבשר ולחתוך עם הסכין ולאכול ונוטל זה שחתך ונותנו לתוך פיו ואין ידיו נוגעות בבשר כלל מפני